

UDK 811.163.4(497.16):061.3

Pregledni rad

Robert BOŃKOWSKI (Katowice)

Uniwersytet Śląski – Katowice

robert.bonkowski@us.edu.pl

**CETINJSKI FILOLOŠKI DANI I KAO
USPJEŠNA NAUČNA POTVRDA MISIJE
FAKULTETA ZA CRNOGORSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST**

U radu se predstavlja funkcionisanje Fakulteta za crnogorski jezik i književnost te promovisanje crnogorskoga jezika, literature i kulture u svijetu na Međunarodnom naučnom simpozijumu *Cetinjski filološki dani I*. Konferencija je već postala tradicionalna i okuplja veliki broj montenegrista i slavista iz cijelog svijeta. Prva edicija simpozijuma bila je ogroman uspjeh njezina organizatora. Na Cetinju se okupilo šezdesetak istaknutih naučnika koji su u nekoliko sekcija raspravljali o najbitnijim temama savremene montenegristike i ne samo montenegristike. Izlaganja s konferencije objavljena su u knjizi/zborniku istog naslova.

Ključne riječi: *montenegristika, Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinjski filološki dani I, crnogorski jezik, crnogorska književnost, međunarodna razmjena ideja*

**1. Osnivanje FCJK i njegova uloga u
standardizaciji crnogorskog jezika**

Nakon što je Crna Gora postala nezavisna, samostalna država te nakon uvođenja crnogorskog jezika kao službenog jezika u Republici Crnoj Gori, kao očekivana i sjajna ideja crnogorske vlade bilo je osnivanje Instituta za crnogorski jezik i književnost koji se četiri godine kasnije transformisao u naučnoistraživačku i visokoobrazovnu ustanovu – Fakultet za crnogorski jezik i književnost sa sedištem na Cetinju.

Institut i kasnije Fakultet okupio je oko sebe izvanredne profesore, ali i mladi, talentovan i ambiciozan kadar koji nije bio opterećen neaktuelnom, zastarjelom i kompromitovanom jugoslovenskom, odnosno srpsko-hrvatskom ideologijom. Ovaj beskompromisni stav, hrabrost i spremnost za pravo, istinsko, tačno pozicioniranje crnogorskog jezika kao jednog od slovenskih,

evropskih jezika omogućio je to da su okupljeni oko Instituta naučnici koji su krenuli s radom na standardizaciji crnogorskog jezika.

Misija je uspješno ostvarena. U kratkom roku Institut za crnogorski jezik i književnost u okviru svoje izdavačke djelatnosti uspio je pokrenuti osam biblioteka i u njima objavio pedeset četiri monografska, studijska i bibliografska izdanja. Objavio je takođe pet zbornika radova.¹

Transformacija Instituta u Fakultet za crnogorski jezik i književnost označavala je širi aspekt aktivnosti. Zahvaljujući dosadašnjem radu članova Instituta na standardizaciji crnogorskog jezika već je postojala mogućnost da se u aktivnosti novooblikovanog Fakulteta uključi mogućnost istovremenog obrazovanja studenata iz područja nacionalnog jezika i književnosti. Tim putem crnogorski studenti su prvi put dobili mogućnost obrazovanja nacionalnog jezika (i na nacionalnom jeziku) bazirujući se i na materijalima objavljenim već za vrijeme nezavisne Crne Gore.

Kao rezultat napora cetinjskih naučnika i nastavnika, misija Fakulteta za crnogorski jezik i književnost, kao nove ustanove, znatno se proširila i danas označava:

1. obrazovanje studenata iz oblasti nacionalnoga (crnogorskog) jezika i književnosti;
2. praćenje međunarodnih standarda, što omogućava studentima vezu sa srodnim institucijama visokoga obrazovanja u inostranstvu;
3. povezivanje s domaćim, regionalnim i međunarodnim institucijama radi prihvatanja pozitivnih iskustava;
4. težnju kontinuiranog praćenja i unapređenja kvaliteta studijskih programa, nastave, naučnoistraživačkoga rada i svih drugih standarda iz oblasti visokoga obrazovanja i nauke;
5. obezbjeđenje uslova za realizaciju i razvoj naučnoistraživačkoga rada te u skladu s tim razvija i izdavačku djelatnost iz oblasti književne i jezičke montenegrizike;
6. kontinuirano unapređenje izdavačke djelatnosti angažovanjem kako akademskoga kadra, tako i studenata;
7. proučavanje, čuvanje i promovisanje crnogorskog jezika, književnosti, kulture, identiteta; obrazovanje kompetentnog kadra iz oblasti humanističkih nauka i odgovornost za promociju i status crnogorskoga jezika i kulture u procesu evropskih integracija;
8. uključenje u život i rad lokalne zajednice².

Kao dokaz uspješnog uvođenja misije FCJK neka svjedoče:

¹ <http://www.fcjk.me/institut-za-crnogorski-jezik-i-knjizevnost> (pristup: 20. 3. 2020).

² <http://www.fcjk.me/misija-i-vizija> (pristup: 20. 3. 2020).

1. Stalni porast broja studenata;
2. Kompetentan kadar (u naučnoistraživačkom, kao i obrazovnom smislu);
3. Lakoća u uspostavljanju međunarodne naučne saradnje u naučno-istraživačkom i nastavničkom planu (zahvaljujući tački 2);
4. Upornost, hrabrost i neograničenost u poduzimanju naučnih istraživanja (zahvaljujući tački 2).

Sve ove osobine čine da Fakultet za crnogorski jezik i književnost nije poznat samo u Crnoj Gori, nego i širom svijeta. Svjedoči o tome npr. broj objavljivanja stranih autora iz naučnog svijeta u poznatom i cijenjenom časopisu *Lingua Montenegrina*³, koji dva puta godišnje izdaje FCJK. No saradnja sa slavističkim svijetom nije samo objavljivanje članaka stranih autora u gore navedenom opisu. Ova saradnja vidljiva je u dolascima s gostujućim predavanjima inostranih profesora i odlascima s gostujućim predavanjima na inostrane univerzitete domaćeg kadra, organizovanju međunarodnih naučnih skupova, a prije svega velikog naučnog praznika montenegrizike – Međunarodnog naučnog simpozijuma *Cetinjski filološki dani*. Ova, već ciklička, konferencija okuplja mnogobrojne predstavnike – montenegrizike i druge filologe iz cijelog svijeta i pruža mogućnost razmjene iskustava, naučnih istraživanja i upoznavanja, što je najbitnije u naučnom kontaktu. Do sada Fakultet za crnogorski jezik i književnost organizovao je dva takva skupa. Prvi od njih (*Cetinjski filološki dani I*) održao se 7. i 8. septembra 2017, a drugi (*Cetinjski filološki dani II*) nakon dvije godine, to jeste 10–12. septembra. Prvi, kao i drugi naučni simpozijum okupio je mnoge izlagače s Balkana, drugih evropskih država i cijelog svijeta i dokazao je aktuelnost i veliko interesovanje za montenegrizičku problematiku.

2. *Cetinjski filološki dani I* – kruna naučnog dokaza uspješne misije Fakulteta za crnogorski jezik i književnost

Međunarodni simpozijum „Cetinjski filološki dani I“ utemeljen je na sastanku UO Fakulteta za crnogorski jezik i književnost 2016, verifikovan kao manifestacija koja će podsticati savremena proučavanja jezika i književnosti (...) Fakultet za crnogorski jezik i književnost – Cetinje uspio je realizova-

³ Želio bih ovde naglasiti da je časopis *Lingua Montenegrina* jedini crnogorski časopis u mojoj državi iz oblasti filologije (lingvistika, književnost), koji je priznat po popisu poljskog Ministarstva nauke i spada u uvažene i moćne naučne časopise. O rangu tog crnogorskog časopisa i o tome kako je rang strog neka svjedoči činjenica da iz oblasti lingvistike na popisu nema npr. nijednog časopisa iz Bosne i Hercegovine niti Makedonije, a npr. iz Srbije postoji samo jedan (iako se i u tim državama susriječemo s brojnim odličnim naučnim časopisima iz oblasti lingvistike).

ti simpozijum 2017. prema najvišim standardima međunarodnih slavističkih konferencija. Inostranim je učesnicima približena situacija u savremenoj montenegristici, razmijenjena su iskustva i literatura i – što je najvažnije – ugovorene su brojne saradnje s drugim naučnim ustanovama (...) ⁴.

O tome, kako je to bio veliki projekat neka svjedoči knjiga koju je Fakultet za crnogorski jezik i književnost objavio godinu kasnije – 2018⁵. Urednik, uređivački odbor i recenzenti su poznati, ugledni i cijenjeni predstavnici svijeta nauke iz mnogih zemalja i nekoliko kontinenata. Urednik knjige je cijenjeni propagator montenegristike u svijetu mr Novica Vujović. Uređivački odbor koji broji 15 osoba čine najpoznatiji i najistaknutiji naučnici iz Crne Gore i inostranstva (iz Evrope i Ševerne Amerike). Ti naučnici su: prof. dr Adnan Čirgić (Fakultet za crnogorski jezik i književnost – Cetinje), pokojni prof. dr Josip Silić (Filozofski Fakultet – Zagreb), prof. dr Milenko A. Perović (Filozofski fakultet – Novi Sad), prof. dr Mark L. Grinberg (Univerzitet u Kanzasu), prof. dr Milica Lukić (Filozofski fakultet – Osijek), prof. dr Hasnija Muratagić-Tuna (Filozofski fakultet – Sarajevo), prof. dr Sofija Kalezić (Fakultet za crnogorski jezik i književnost – Cetinje), mr Aleksandar Čogurić (Fakultet za crnogorski jezik i književnost – Cetinje), prof. dr Jakov Sabljčić (Filozofski fakultet – Osijek), prof. dr Katarina Lozić-Knezović (Filozofski fakultet – Split), prof. dr Simon Szadov (Filološki fakultet – Skoplje), prof. dr Aleksandar Čilikov (Crnogorska akademija nauka i umjetnosti – Podgorica), mr Sanja Orlandić (Fakultet za crnogorski jezik i književnost – Cetinje), mr Ethem Mandić (Fakultet za crnogorski jezik i književnost – Cetinje) i Aleksandar Radoman (Fakultet za crnogorski jezik i književnost – Cetinje). Recenzije su pripremili naučnici – filolozi, slavisti iz Evrope i Azije: prof. dr Ranko Matasović (Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Zagreb), prof. dr Endru Baruh Vahtel (Američki Univerzitet u Centralnoj Aziji), prof. dr Ljiljana Pajović-Dujović (Filološki fakultet – Nikšić), doc. dr Miomir Abović (Fakultet za crnogorski jezik i književnost – Cetinje), doc. dr Tina Varga-Oswald (Filozofski fakultet u Osijeku) i moja malenkost – prof. dr Robert Bonjkovski (Filološki fakultet – Katowice). Tako ozbiljan popis stručnjaka uslovljen je sadržajem objavljenih tekstova nakon simpozijuma. Knjiga sadrži 784 stranice, na kojima je svoje tekstove predstavilo 49 istaknutih autora, slavista, članova istraživačkih centara iz Hrvatske, Srbije, Ukrajine, Poljske, Bosne i Hercegovine, Češke, Njemačke, Makedonije i naravno Crne Gore, koji su u 3 sekcije predstavili 44 naučna rada. Sekcije, važne sa ugla savremene montenegristike, imenovane su: 1. *Život i djelo Vojislava P. Nikčevića*, 2. *Crnogorski jezik u*

⁴ Iz opisa izdavača, *Cetinjski filološki dani I*, Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinje, 2018.

⁵ *Cetinjski filološki dani I*, Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinje, 2018.

južnoslovenskome kontekstu i 3. *Crnogorska književnost i kultura u južnoslovenskome kontekstu*.

Monografiju otvara uvodna riječ Milenka A. Perovića (str. 7–12) koji je, prema filozofskom zasnivanju norme, skrenuo pažnju na tri bitna pitanja: 1. Pitanje o filozofsko-jezičkom i lingvističkom stanovištu s kojega se provodi standardizacija jezika koji pripadaju novoštokavskom sistemu; 2. Pitanje o odnosu crnogorskog, hrvatskog, srpskog i bosanskog jezika kao pitanje o problemu sučeljavanja lingvistike i sociolingvistike; 3. Pitanje o biću i specifičnom karakteru crnogorskog jezika.

S pozdravnim riječima slijede Željko Jozić (str. 15–16) iz Zagreba i Mark L. Grinberg iz Kanzasa (str. 17).

U dijelu *Dodjela Povelje FCJK za poseban doprinos montenegristici* svoje riječi predstavljaju Novica Vujović – predsjednik Komisije za dodjelu Povelje FCJK (str. 21–22) i Milorad Nikčević, koji se obratio u ime dobitnika Povelje FCJK (str. 23–24).

Zatim knjigu nastavlja dio: Plenarna izlaganja.

Adnan Čirgić (str. 27–35) predstavio je tekovine jezikoslovne montenegristici deset godina nakon smrti njezinog utemeljivača Vojislava P. Nikčevića. Ukazao je na dostignuća, kao što su: osnivanje Savjeta za standardizaciju crnogorskog jezika, finalizovanje dva osnovna standardnojezička priručnika – *Pravopis crnogorskog jezika* i *Gramatika crnogorskog jezika*, osnivanje i počeci rada Instituta za crnogorski jezik i književnost i sada Fakulteta za crnogorski jezik i književnost i oko 100 bitnih za standardizaciju monografija (uključujući i *Dijalektologiju crnogorskog jezika*).

Kroz prizmu povijesnog razvoja Ljudmila Vasiljeva (str. 37–65) iz Lavova je razmotrila uticaj društveno-političkih činjenica na jezičke promjene kod Južnih Slavena. Posebnu pažnju posvetila je normiranju, standardizaciji, jezičkoj politici i jezičkom planiranju, kao i povezanosti jezika s nacionalnim identitetom.

U sljedećem referatu Emil Tokaž (str. 67–72) iz Katovica predstavio je poljske naučne veze Vojislava P. Nikčevića, uključujući i kontakt, i saradnju Vojislava P. Nikčevića s poljskim slavistima.

Autorka Hasnija Muratagić-Tuna (str. 73–93) iz Sarajeva obratila je pažnju na stavove bosanskohercegovačkih lingvista, koji podržavaju ili negiraju standardizaciju crnogorskog jezika i osobnosti crnogorskih govora. U svom članku prikupila je i iznijela podržavanje (od strane bošnjačkih i hrvatskih lingvista) i negiranje od strane srpskih lingvista, naročito onih koji danas žive i rade izvan Bosne i Hercegovine.

Plenarna izlaganja zatvara František Šistek (str. 95–117) iz Praga tekstom *Najveći junak zemlje junaka: Praške predstave lika Marka Miljanova*.

Sekcija I. **Život i djelo Vojislava P. Nikčevića**

Ova sekcija jeste meni lično posebno draga, jer sam imao veliku čast i lično sam poznao profesora Vojislava P. Nikčevića. A i samo formulisanje ove sekcije je odličan i prirodan potez Organizacionog odbora, odajući time čast i pokazujući mjesto njenom osnivaču Vojislavu P. Nikčeviću u savremenoj montenegristici. Obrazloženje za odobir takve tematike i za sam naziv prve sekcije najbolje daje Adnan Čirgić:

Vojislav P. Nikčević, utemeljitelj savremene jezikoslovne montenegristike, nije dočekaio oficijelno priznanje onoga čemu je on svojim višedecenijskim trudom postavio temelje. Neposredno nakon njegove smrti donešen je Ustav Crne Gore, u kojemu je crnogorski jezik prvi put zvanično proglašen službenim jezikom u Crnoj Gori. Njegov radni vijek, od 1968. do 2007. godine, ujedno je i cijela epoha u montenegristici. Početak i kraj njegova rada početak su i kraj te epohe. Vojislav P. Nikčević nije ostavio sa sobom epohalnu knjigu, on je sam bio epoha. Za pet decenija djelovanja uspio je uraditi ono što nijesu mogli vjekovima ni svi drugi zajedno; za pet decenija uspio je rasvijetliti okorjeli tradicionalizam naše filologije – utemeljio je jezikoslovnu montenegristiku kao posebnu granu slavistike. Stručnjaci su o njegovu djelu već izrekli vrlo pohvalan sud. Njegovo obimno djelo, i jezikoslovno, i književnoistorijsko, i kulturološko, svakako će biti predmet i daljih proučavanja...⁶.

Naime, u prvom dijelu knjige nalazi se jedanaest tekstova izvanrednih lingvista, književnih i kulturnih stvaralaca iz Crne Gore, Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

Kao prvi u tom dijelu svoj rad objavljuje Aleksandar Radoman (str. 121–143) koji predstavlja profesora Vojislava P. Nikčevića kao istoričara kulture. Slijedi Novak Kilibarda (str. 145–150) ukazujući na Nikčevića kao značajnog njegologologa. Nakon njega Milorad Nikčević (str. 151–171) veoma zanimljivo predstavlja svog brata i njegov rad s manje javnosti poznate perspektive. Autor Vladimir Vojinović analizira Nikčevićeve članke koji pripadaju književnoj kritici (str. 173–181).

Tri članka dodiruju hrvatske veze Vojislava P. Nikčevića. Tako Jasminka Brala-Mudrovčić (str. 181–201) predstavlja Vojislava P. Nikčevića, kao proučavaoca, osim crnogorskog i drugih jezika i književnih baština, ukazujući na njegovu saradnju s hrvatskim jezikoslovcima. U sličnom pogledu Ernest Fišer (str. 203–208) objašnjava povijesne domete *kroatističkih studija V. P. Nikčevića*, konstatujući, da (...) *na temelju dodira, prožimanja i međusobnih utjecaja hrvatskog, srpskog, crnogorskog, bošnjačkog jezika (u sklopu tzv.*

⁶ A. Čirgić, *Savremena montenegristika deset godina nakon smrti utemeljivača*, [u:] *Cetinjski filološki dani I*, Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinje, 2018, str. 27.

štokavskog dijasistema), ali i njihovih samostalnih povijesnih razvojnih tokova – položio temelje za nacionalnu identifikaciju i današnju sociolingvističku autonomiju ta četiri južnoslavenska jezika⁷. A Josip Miletić (str. 209–226) analizira naučni doprinos V. P. Nikčevića u rasvjetlavanju lingvističkih i etničkih stavova Ivana Mažuranića.

Zatim u svom radu Aleksandar Čogurić (str. 227–243) Nikčeviću monografiju *Istorija crnogorske književnosti – od početka pismenosti do XIII vijeka* posmatra kao proizvod kulturnoga pamćenja⁸, dok Svetlana Čabarkapa (str. 245–255) objašnjava autentičnost naučnog stila, matematičku preciznost i ubjedljivost Profesora.

Ivan Jovović (str. 257–275) na primjeru Nikčevićeve percepcije Barske nadbiskupije pokazuje da su u Nikčevićim djelima ubicirana mjesta nastanka i razvoja crnogorske pismenosti i prosvjete, dok sljedeći po redu, Stevo Vučinić (str. 277–282) detaljno objašnjava nepovoljno vrijeme, u kojem je živio i naučno se bavio profesor Nikčević, pokazujući okolnosti i prilike rada i djelovanja Nikčevića, te posthumni odnos javnosti prema njegovom djelu i njemu samom.

Svi tekstovi iz prvog dijela zbornika čine neprocjenljiv izvor produbljiivanja znanja o osnivaču montenegrizike i njegovom radu, te ističe složene aspekte vremena, nepoznate široj javnosti u Poljskoj.

Sekcija II. Crnogorski jezik u južnoslovenskome kontekstu

Druga lingvistička sesija: „Crnogorski jezik u južnoslovenskome kontekstu“ obuhvata trinaest naučnih radova, čiji su autori istaknuti lingvisti iz Crne Gore, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Njemačke i Poljske. U knjizi objavljeni radovi iz oblasti lingvistike mogu da se uvrste u sljedeće podteme: onomastika, sintaksa, sociolingvistika (i standardizacija jezika), didaktika nastave jezika, istorija jezika, pravopis i leksikografija.

Ovaj dio zbornika otvara tekst Vukića Pulevića (str. 285–291), u kojem je autor dokazao kako se preko fitotoponima može egzaktno potvrditi areal neke biljne vrste. Istoj grani (onomastici) pripada i tekst Amire Turbić-Hadžagić i Elvira Musića o nestalim i/ili preimenovanim ojkonimima u „Dva prva popisa Zvorničkog sandžaka (iz 1519. i 1533)“ (str. 293–306). Njihova je analiza dokazala da pored ojkonima, koji su tokom vremena nastali, ima i onih koji su preimenovani i egzistiraju danas pod drugim imenima.

Dalje, Diana Stolac (str. 307–323) analizirajući atribuciju u *Gorskome Vijencu* Petra II Petrovića-Njegoša predstavila je neka sintaksička značenja

⁷ E. Fišer, *Povijesni dometi kroatističkih studija Vojislava P. Nikčevića*, [u:] isto, str. 203.

⁸ A. Čogurić, *Istorija crnogorske književnosti – od početka pismenosti do XIII vijeka – očekivana posljedica kulturnoga i književnoga pamćenja* [u:] isto, str. 227.

tog djela Njegoševa. Njezin tekst savršeno se upisuje u istoriju crnogorskog jezika i može služiti kao doprinos sintaksičkome opisu crnogorskoga jezika unutar književnoumjetničkoga stila 19. vijeka.

Jasmin Hodžić (str. 325–337) propituje budući društveni status crnogorskog, bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika i njihov međusobni odnos u kontekstu mogućeg rješenja Evropske unije za odrednicu službenog jezika/službenih jezika za šire srednjejuznoslovesko područje i konstatuje, da *ako se (...) crnogorski jezik dovoljno izbor* [(...i) – R. B.] *za svoj stabilan društveni status, za očekivati je rješenje koje će ipak prepoznati sve (...) (jezičke) posebnosti*⁹.

U sljedećem tekstu Branko Kuna i Bernes Aljukić (str. 339–353) raspravljaju o otklonu od službenog imena političkih stranaka na temelju svjesnih i namjernih postupaka, to jeste diskursnih strategija imenovanja, kako bi se ostvarili politički ciljevi i interesi. Prikupljena za opis crnogorska, bosanskohercegovačka i hrvatska građa dozvolila je autorima među ostalima utvrditi vrste sličnosti i razlika u primjeni strategija imenovanja političkih protivnika.

O tome da je crnogorski jezik uspješno kodifikovan i računa se kao poseban jezik služi takođe sljedeći po redu tekst, objavljen na njemačkom jeziku, tj. o statusu standardnog crnogorskog jezika u Saveznoj Republici Njemačkoj Mječislava Đekonskog (str. 355–364). Iako autor govori o poteškoćama u vezi s priznanjem i imidžom crnogorskog jezika, a što i uzrokuje prevođenje s crnogorskog na njemački i obrnuto¹⁰ činjenica je, da iako u Njemačkoj postoje studije za proučavanje i istraživanje tog jezika, školuje se premalo tumača/prevodilaca¹¹.

Sljedeći po redu lingvistički tekst jeste na engleskom. Ireneuš Kida (str. 365–376) raspravlja o procesu jezičkih promjena koje vode do anomalija, uključujući i analizu takođe nekih južnoslovenskih primjera.

Iza Kide Sead Nazibegović u svom članku (str. 377–391) predstavlja istoriju metodike nastave maternjeg jezika u Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori i konstatuje, da ova istorija u tim dvjema državama dokazuje da i nema bilo kakvo metodološko i tradicijsko utemeljenje, jer su se sva istraživanja i pokušaji odvijali u tzv. jugoslovenskoj intermetodičkoj zajednici, jer prevladali su modeli tzv. beogradske i zagrebačke metodičke škole, u kojima nije bilo mjesta za bosanski i crnogorski jezik.

⁹ J. Hodžić, *Službeni crnogorski jezik u budućoj evropskoj Crnoj Gori u odnosu na bosanski, hrvatski i srpski jezik*, [u:] isto, str. 335.

¹⁰ Ovaj tekst direktno se nadovezuje na tekst Jasmina Hodžića, koji ukazuje u kakvom pravcu bi trebala ići jezička standardizacija, a to jeste na prepoznavanje jezičke posebnosti.

¹¹ Za to, čini se, FCJK na Cetinju napravio je 2019. jako dobar potez, otvarajući očekivanu Ljetnju školu crnogorskog jezika za studente i doktorande iz inostranstva.

Trojica autora – Nenad Vujadinović, Luka Rakojević i Nikola Vukčević (str. 393–400) analiziraju jezik stripa Dušana Vukotića sa stajališta jezika kao pitanja vizuelne kodifikacije i sastava prevođenja u kontekstu nekoliko različitih teorijskih i vještina postavki koje se tiču medija.

Slijedi istorijskojezički tekst Katarine Lozić-Knezović (str. 401–421) o nesamostalnim riječima u hrvatskoglagoljskom zborniku iz 1512. godine.

Dva naredna teksta – jedan Belkise Dolić i Amire Džanić (str. 423–447), drugi Simona Sazdova (str. 459–463) – dodiruju ortografske norme crnogorskog jezika u poređenju sa bosanskim (B. Dolić i A. Džanić) i makedonskim (S. Sazdov).

Lingvističku sekciju zatvara tekst s područja leksikografije. Milovan Đukanović (str. 455–462) se u njemu bavi leksikografskom obradom fudbalske terminologije u Crnoj Gori i drugim zemljama koje su nastale raspadom Jugoslavije.

Sekcija III. Crnogorska književnost i kultura u južnoslovenskome kontekstu

U književno-kulturnoj sekciji nalazi se 13 radova, koji su izašli iz pera autora iz Makedonije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i naravno Crne Gore.

Prvi tekst u ovoj sekciji – Ilije Veleva (str. 465–500) – razmatra problem makedonsko-crnogorskih književnih kontakata u srednjovjekovnim duhovnim i kulturnoistorijskim procesima.

Slijedi rad Bobana Batričevića (str. 501–524) koji analizira značaj Njegoša „vladara i pjesnika“ s osvrtima na njegova kasnija korišćenja.

Iza njega stoji tekst Sanjina Kodrića (str. 525–553) o dr Safvetu Bašagiću kao utemeljivaču moderne bošnjačke književne historiografije.

Sofija Kalezić-Đuričković (str. 555–593) raspravlja o granicama duše na primjeru zbirke priča i romana Bosiljke Pušić, analizirajući obimni opus ove spisateljice koji čine četiri zbirke pripovjedaka i jedanaest romana.

Nakon nje Ethem Mandić (str. 595–616) raspravlja o žanrovskom određenju *Gorskog vijenca* Petra II Petrovića-Njegoša, te ga definiše kao pseudoistorijsku dramu. Autor među drugima određuje njenu revolucionarnost i jedinstvenost u južnoslovenskom kontekstu.

Kao sljedeća po redu, Marijana Terić (str. 617–627) predstavlja poetsko stvaranje Marka Vešovića, dok iza nje Adrijana Nikolić (str. 629–640), koristeći se semiotskim pristupom, bavi se simbolikom bijele boje u određenim djelima Rista Ratkovića, Čamila Sijarića i Mihaila Lalića.

Jakov Sabljčić (str. 641–670) po redu uvodi čitaoca u poststrukturalističko čitanje romana *Čovjek bez lica* Milorada Popovića, dok sljedeći po redu, Aleksandar Čilikov (str. 671–681) s kulturološkog pogleda prezentuje baro-

kne tendencije u postvizantijskoj umjetnosti Crne Gore, a Jasmina Bajo (str. 683–702) raspravlja o Kotoru i njegovim stanovnicima iz XVI vijeka u poeziji Ljudevita Paskvalića.

Slijedi ih Marko Dragić (str. 703–733) koji analizira hrvatske i crnogorske mitove o Ilirima i tradicijskim predanjima o ilirskom kralju Agronu i kraljici Teuti.

Rad Milana Markovića (str. 735–741) odnosi se na poetičke manire Borislava Pekića posvjedočene u zbirci pripovijedaka *Novi Jerusalem*.

Književnokulturološki dio zbornika *Cetinjski filološki dani I* zatvara tekst Danila Radojevića (str. 741–756) u kojem autor raspravlja o naknadnim osudama knjige istaknutog crnogorskog književnika Radovana Zogovića *Na poprištu*.

Knjigu dovršavaju *Riječ Adnana Čirgića na zatvaranju simpozijuma* (str. 757–758) i *Prilozi*, u kojima se našlo predstavljanje časopisa *Lingua Montenegrina* u svečanoj sali Ministarstva kulture Crne Gore od strane inostranih slavista – Amire Turbić-Hadžagić iz Bosne i Hercegovine (str. 761–763) i Ljudmile Vasiljeve iz Ukrajine (str. 765–767) te njegova važnost za montenegristik i slavistik uopšte. Zbornik zatvaraju slike sa održanog skupa.

Međunarodni naučni simpozijum *Cetinjski filološki dani I* savršen je primjer naučne djelatnosti Fakulteta za crnogorski jezik i književnost i promovisanja Crne Gore i crnogorskog jezika uopšte. Organizacijski odbor je uspio okupiti šezdeset renomiranih izlagača, od kojih je polovina doputovala iz inostranstva. Ta važna konferencija dokazala je opravdanost i nužnost osnivanja Fakulteta za crnogorski jezik i književnost. Zahvaljujući ogromnom poslu Odbora i drugih djelatnika FCJK u organizovanju simpozijuma uspjela se predstaviti aktuelna montenegristika u Crnoj Gori, no prije svega inostranoj naučnoj javnosti „s prve ruke“, a ne kako se to najčešće do sada odvijalo – preko „komšinice“. Konferencija s jedne strane bila je prilika za razmjenu mišljenja, a s druge strane za širenje Crnogorcima predstave o izuzetno bogatoj prekihiljadugodišnjoj crnogorskoj književno-jezičkoj baštini. U tom pogledu (i s ove tačke gledišta) *Cetinjski filološki dani I* u mom naučnom krugu smatraju se neprocjenljivim.

Za kraj bih prokomentarisao riječi u vezi s vizijom FCJK:

Fakultet za crnogorski jezik i književnost da bude najvažnija i najprepoznatljivija visokoškolska i naučnoistraživačka institucija u području filološke i kulturološke montenegristike. Osim toga, Fakultet obrazuje stručni kadar iz oblasti nauke o jeziku i književnosti, koji će na nacionalnome nivou doprinijeti razvoju i kvalitetu obrazovnog sistema u Crnoj Gori, ali i na širem regionalnom i evropskom planu. Promovišući najviše standarde na obrazovnom i naučnom planu Fakultet za crnogorski jezik i književnost stremlji da

bude najvažnija i najkvalitetnija institucija koja donosi novine i promjene na planu humanistike te se bavi promocijom nauke na nacionalnom i regionalnom nivou; stvara kadrove i povećava zapošljivost svojih studenata u skladu s najaktuelnijim kompetencijama i kvalifikacijama potrebnim na tržištu rada. Fakultet teži stvaranju međunarodne prepoznatljivosti kroz postignuća svoga akademskog osoblja i rada cjelokupne institucije, i na kraju, a ne manje važno, pozicionira crnogorski jezik kao jedan od evropskih jezika i nastoji da zadrži ulogu najvažnijeg faktora u promociji i očuvanju crnogorskoga identiteta¹².

Ono što sam analizirao u tekstu gore ne ostavlja nikakve sumnje i dokaz je da Fakultet za crnogorski jezik i književnost na Cetinju svojim naučnoistraživačkim i didaktičkim radom u prvoj rečenici svoje vizije može uspješno zamijeniti „da bude“ s „jeste“ i da „vizija“ nije više „vizija“, nego je postala stvarnost – misija.

Izvori

- *Cetinjski filološki dani I*, Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinje, 2018.

Od toga citirani:

- Čirgić, A., *Savremena montenegriska deset godina nakon smrti utemeljivača*, [u:] *Cetinjski filološki dani I*, Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinje, 2018, str. 27–35.
- Čogurić, A., *Istorija crnogorske književnosti – od početka pismenosti do XIII vijeka – očekivana posljedica kulturnoga i književnoga pamćenja*, [u:] *Cetinjski filološki dani I*, Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinje, 2018, str. 227–243.
- Fišer, E., *Povijesni dometi kroatističkih studija Vojislava P. Nikčevića*, [u:] *Cetinjski filološki dani I*, Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinje, 2018, str. 203–208.
- Hodžić, J., *Službeni crnogorski jezik u budućoj evropskoj Crnoj Gori u odnosu na bosanski, hrvatski i srpski jezik*, [u:] *Cetinjski filološki dani I*, Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinje, 2018, str. 325–337.
- <http://www.fcjk.me/institut-za-crnogorski-jezik-i-knjizevnost>
- <http://www.fcjk.me/misija-i-vizija>
- *Lingua Montenegrina. Časopis za jezikoslovna, književna i kulturna pitanja*. Izdavač: Fakultet za crnogorski jezik i književnost (br. 1–24).

¹² Isto.

Robert BOŃKOWSKI

**CETINJE PHILOLOGICAL DAYS I AS A SUCCESSFUL
SCIENTIFIC CONFIRMATION OF THE MISSION OF THE
FACULTY OF MONTENEGRIN LANGUAGE AND LITERATURE**

The paper presents the functioning of the Faculty of Montenegrin Language and Literature and the promotion of Montenegrin language, literature and culture to the world at the International Scientific Symposium Cetinje Philological Days I. The conference has already become traditional and it brings together a large number of researchers of Montenegrin and Slavistic studies from around of the world. The first edition of the symposium was a huge success for its organizers. About sixty prominent scientists gathered in Cetinje to discuss in several sections the most important topics of modern Montenegrin studies and not only Montenegrin studies. Conference presentations were published in a book/proceedings of the same title.

Keywords: Montenegrin studies, Faculty of Montenegrin Language and Literature, Cetinje Philological Days I, Montenegrin language, Montenegrin literature, international exchange of ideas